

natáhl ruku a shýbl se. Klobouk před ním uhýbal, uhýbal, až pak těsně před jeho prsty sklouzl po okraji a padal do jámy.

Clevis po něm ještě vztáhl ruce, jako by ho volal zpět, ale pak se chtěl rázem chovat, jako kdyby nikdy žádný klobouk neexistoval a on tu byl u okraje hrobu jen díky nějaké docela bezvýznamné náhodě. Chtěl být proto naprosto přirozený a nenucený, ale bylo to těžké, protože všechny oči se upíraly na něho. Měl křečovitě staženou tvář, snažil se nikoho nevidět a šel se zařadit do první řady, kde vzlykal Passerův syn.

Když nebezpečný přízrak muže chystajícího se ke skoku zmizel, muž s papírem se uklidnil a pozvedl oči k davu, který ho již vůbec neslyšel, aby mu pověděl poslední větu svého projevu. Pak se otočil k hrobníkům a pronesl velmi slavnostně: "Viktore Passere, ti, kteří tě milovali, na tebe nikdy nezapomenou. Budiž ti země lehká."

Shýbl se k hromadě hlíny u kraje hrobu, do níž byla zastrčena malá lopatka, nabral na ni hlínu a naklonil se nad jámu. V té chvíli se shromáždění smutečních hostů zachvělo vlnou dušeného smíchu. Všichni si totiž představovali, že řečník, který na chvíli strnul s lopatkou hlíny v ruce a zírá nepohnutě dolů, vidí na dně jámy rakev a na ní klobouk, jako by mrtvý v marnivé touze po důstojnosti nechtěl zůstat při tak slavnostní chvíli prostovlasý.

Řečník se ovládl, hodil hlínu na rakev dávaje pozor, aby prst nezasáhla klobouk, jako by se snad pod ním opravdu skrývala Passerova hlava. Podal pak lopatku vdově. Ano, všichni musili vypít kalich pokušení až do dna. Všichni musili prožít ten úděsný zápas se smíchem. Všichni, s manželkou i vzlykajícím synem, musili nabírat na lopatku hlínu a naklonit se pak do jámy, kde byla rakev a měla nasazený klobouk, jako by z ní nepokořitelně vitální a optimistický Passer vystrkoval hlavu.

13.

V Barbařině vile bylo asi dvacet lidí. Seděli všichni ve velkém salónu na gauči, v křeslech, na zemi. Uprostřed, v kruhu jejich nesoustředěných pohledů, se všelijak prohýbala a otáčela dívka, o níž mu řekli, že sem přijela z venkovského města.

Barbara seděla v širokém plyšovém křesle: "Netrvá to už nějak moc dlouho?" řekla a pohlédla přísně na dívku.

Dívka se na ni podívala a opsala rameny pohyb, jako by jí označovala všechny přítomné a stěžovala si na jejich nezáměrnou a nesoustředěnou pozornost. Ale přísnost Barbařina pohledu nepřipustila němou výmluvu a dívka, neustávajíc v nevýrazných a nesrozumitelných pohybech, začala si rozpínat knoflíky na halence.

Od té chvíle se už na ni Barbara nepodívala a kroužila jen očima po všech přítomných, kteří, když zachytili její pohled, přestali klábosit a obrátili oči poslušně ke svlékající se dívce. Barbara si vyhrnula sukni, položila si ruku mezi nohy a vyzývavě mířila očima do všech koutů salónu, jako kdyby předvíčovala a zároveň pozorně sledovala, zda ji cvičenci následují.

Věci se nakonec rozběhly svým vlastním loudavým, ale jistým tempem, venkovanka byla už dávno nahá, ležela v objetí s nějakým mužem a ostatní se rozptýlili do ostatních pokojů. Barbara byla však přítomna všude, stále bdělá a nekonečně náročná. Nesnášela, když se hosté rozdělili do párků a skryli do svých koutů. Teď se obrátila zlostně k dívce, kterou Jan objímal kolem ramene: "Narande si s ním chod' k němu domů. Tady jsi ve společnosti," a vzala ji za ruku a vlekla do vedlejšího pokoje.

Jan zachytil pohled sympatického mladého muže s plešičkou, který seděl opodál a pozoroval Barbařin zásah. Usmá-

li se na sebe. Plešatec přistoupil k Janovi a Jan řekl: "Maršál Barbara."

Plešatec se zasmál a řekl: "Je to trenérka, která nás cvičí na velkou Olympiádu."

Pak se společně zadívali k Barbaře a sledovali její další činnost.

Přiklekla k muži a ženě, kteří se spolu milovali, vsunula svou hlavu mezi jejich tváře a přisála se ženě na rty. Muž plný respektu pro Barbaru, se odsunul od své partnerky, patrně v domnění, že ji chce Barbara jen pro sebe. Barbara ženu objala, strhla ji k sobě, takže teď ležely obě na boku přitisknuty jedna k druhé, a muž, skromně a uctivě, stál nad nimi. Barbara nepřestávajíc líbat ženu, zvedla ruku a opisovala jí ve vzduchu kruh. Muž pochopil, že je to výzva určená jemu, ale nevěděl, zdali mu nařizuje, aby zůstal, či aby se vzdalil. Pozoroval napjatě ruku, jejíž pohyb byl čím dál energičtější a netrpklivější. Nakonec Barbara oddálila svá ústa od ženiných rtů a řekla své přání nahlas. Muž přikývl, sklouzl opět k zemi a přitiskl se pak zezadu k ženě, která byla teď sevřena mezi Barbarou a ním.

"My všichni jsme postavy Barbařina snu," řekl Jan.

"Ano," odpověděl plešatec: "Ale pořád to neklape, jak by mělo. Barbara je jako hodinář, který musí sám postrkovat ručičky svého orloje."

Jen co se jí takto podařilo přemístit dotýčného muže, ztratila rázem zájem o ženu, kterou před chvílí vášnivě líbala, zvedla se a přistoupila k dvojici velmi mladých milenců, kteří se k sobě úzkostně tulili v koutku salónu. Byli oba jen polovysvěceni a chlapec se snažil přikrývat svým tělem dívku. Jako statisté v opeře otvírají němě ústa a rozhazují nesmyslně rukama, aby předstírali živý rozhovor, i oni se snažili, seč mohli, naznačit, že jsou zcela zaujati jeden druhým, jen aby byli nenápadní a kryti před zájmem jiných.

Barbara se nedala obelstít jejich hrou, přiklekla si k nim, chvíli je oba hladila po vlasech a něco jim povídala. Pak odešla do vedlejší místnosti a vrátila se vzápětí provázena třemi zcela nahými muži. Přiklekla opět k oběma milencům, vzala do rukou hlavu mladíka a líbala ji. Tři nazí muži, vedeni neslyšnými pokyny jejího pohledu, se sklonili k dívence a svlékali z ní zbytky šatů.

"Až to skončí, bude schůze," řekl plešatec. "Barbara nás všechny svolá, seřadí do půlkruhu kolem sebe, stoupne si před nás, nasadí si brýle a rozebere, co jsme dělali dobře a co špatně, pochválí pilné a dá důtku ulejšákům."

Dva nesmělí milenci se konečně podělili o svá těla s ostatními. Barbara se od nich zvedla a zamířila k oběma mužům. Usmála se krátce na Jana a přistoupila k plešatci. Téměř ve stejnou chvíli se Jana jemně dotkla venkovanka, která zahájila večírek svým svlékáním. Řekl si, že Barbařin veliký orloj přece jen nefunguje tak špatně.

Venkovanka se ho ujala s horlivou pílí, ale jeho oči stále zalétaly na protější stranu místnosti k plešatci, jehož pohlavím se zaměstnávala Barbařina ruka. Oba páry byly ve stejné situaci. Schýlené ženy se zabývaly stejným způsobem stejnou věcí a vypadaly jak pilné zahradnice skloněné nad záhonem. Zdálo se, jako by jedna dvojice byla jen zrcadlovým odrazem druhé. Oči obou mužů se setkaly a Jan viděl, jak se plešatcovo tělo zachvělo smíchem. A protože byli navzájem spojeni, jako je spojena věc se svým obrazem v zrcadle, zachvěl-li se jeden, musel se zachvět i druhý. Jan pootočil hlavu, aby se dívka, která ho laskala, necítila dotčena. Ale zrcadlový obraz ho neodolatelně přitahoval. Pohlédl k němu znovu a viděl oči plešatce vytřeštěné zadržovaným smíchem. Byli spojeni nejméně pětinasobným telepatickým vedením. Nejenom že věděli, co ten druhý myslí, ale oni i věděli, že to o sobě vědí. Probíhala jim hlavou všechna přirovnání,

jimiž před chvílí Barbaru obdařili, a napadala je další. Dívali se na sebe a zároveň uhýbali pohledem jeden druhému, protože věděli, že smíchem se dopouštějí stejné svatokrádeže, jako kdyby se chechtali v kostele ve chvíli, kdy kněz pozdvihuje hostii. Ale jen co jim oběma prolétlo hlavou toto přirovnání, chtělo se jim smát ještě víc. Byli příliš slabí. Smích byl silnější. Jejich těla se nezdůrazně otřásala.

Barbara se podívala do tváře svého partnera. Plešatec kapituloval a rozesmál se naplno. Jako by tušila, kde je pramen zla, otočila se směrem k Janovi. Venkovanka mu právě zašeptala: "Co je ti? Proč pláčeš?"

Ale to už byla u něho Barbara a syčela: "Nemysli si, že mi z toho tady uděláš Passerův pohřeb!"

"Nezlob se," smál se Jan a slzy mu tekly po tváři.

Požádala ho, aby odešel.

14.

Ještě před odjezdem za oceán odjel s Hedvikou k moři. Byl to opuštěný ostrov s několika miniaturními vesničkami, pastvinami, na nichž postávaly lenivé ovce, a s jedním hotelem na uzavřené pláži. Najali si v něm každý svůj pokoj.

Zaťukal na její dveře. Z hloubi apartmá ho zval její hlas, aby šel dál. Když vstoupil, nikoho neviděl. "Čurám," volala na něho ze záchodu, jehož dveře byly otevřeny.

Tohle dobře znal. Mohla mít u sebe početnou společnost, a přesto klidně oznámila, že jde čurat a bavila se pak se všemi přes nedovřené dveře záchodu. Nebyla to ani koketerie ani necudnost. Právě naopak: bylo to absolutní zrušení koketerie i necudnosti.

Hedvika neuznávala tradice, které leží na člověku ja-

234

ko závaží. Odmítala souhlasit, že nahá tvář je cudná a nahá zadnice necudná. Nevěděla, proč by slaná tekutina, která nám kape z očí, měla být vznešeně poetická, kdežto tekutina, kterou pouštíme z břicha, by měla vzbu-
zovat hnus. To všechno jí připadalo hloupé, umělé, nerozumné a chovala se k tomu jako vzpurné dítě k domácímu řádu katolického internátu.

Když vyšla ze záchodu, usmívala se na Jana a nechala se políbit na obě tváře: "Půjdeme na pláž?"

Souhlasil.

"Šaty si nech u mne," řekla mu a svlékla si župan, pod nímž byla nahá.

Jan považoval vždycky za trochu nezvyklé svlékat se před jinými a díval se téměř se závistí na Hedviku, která se ve své nahotě pohybovala, jako by byla v pohodlných domácích šatcích. Ba, pohybovala se mnohem přirozeněji, než když byla oblečená, jako by odhazující šaty odhodila s nimi i obtížný úděl ženy a stávala se pouhým člověkem bez pohlavních znaků. Jako by pohlaví bylo v šatech a nahota byla stavem sexuální neutrálnosti.

Šli pak nazi schodištěm až dolů na pláž, kde ve skupinách seděli, procházeli se a koupali jiní nazi lidé: nahé matky s nahými dětmi, nahé babičky a nazi vnoučci, nazi mladíci a nazi starci. Bylo tu hrozně moc ženských ňader nejrozličnějších tvarů, hezkých, méně hezkých, ošklivých, obrovských i svaštělých. Jan si se smutkem uvědomoval, že stará ňadra se nepřiražují k mladým, nýbrž mladá ke starým a že všechna dohromady jsou stejně bizarní i bezvýznamná.

A znovu ho přepadla ta nejasná a tajemná přestava hranice. Zdálo se mu, že se octl přesně na ní, že ji překračuje. A přepadl ho podivný smutek a z toho smutku jak z mlhy se mu vynořila ještě divnější myšlenka: vzpomněl si, že Židé chodili do plynových komor Hitlerových kon-

235

centráků v zástupu a nazí. Nerozuměl přesně, proč se mu ta přestava tak neodbytně vtírá a co mu chce vlastně říci. Snad to, že Židé byli v té chvíli také *na druhé straně hranice*, a že tedy uniformou lidí na druhé straně je nahota. Že nahota je rubáš.

Smutek, který padal na Jana z nahých těl na pláži byl čím dál nesnesitelnější. Řekl: "To je zvláštní, ta nahá těla kolem."

Prisvědčila mu: "Ano. A nejzvláštnější je, že všechna ta těla jsou krásná. Všimni si, že i stará těla, i nemocná těla jsou krásná, jsou-li to pouhá těla, těla bez šatů. Jsou krásná jako příroda. Starý strom není přece o nic méně krásný než mladý a nemocný lev je pořád králem zvířat. Lidská ohavnost je ohavnost šatů."

Nikdy si s Hedvikou nerozuměli, a přesto spolu vždycky souhlasili. Vykládali si každý smysl slov toho druhého po svém a byla mezi nimi nádherná harmonie. Nádherná solidarita založená na neporozumění. Věděl o tom dobře a skoro si v tom už liboval.

Šli zvolna pláží, písek pod nohama byl palčivý, do hluku moře se ozývalo bučení berana a pod větví olivovníku špinavá ovce okusovala ostrůvek vyprahlé trávy. Jan si vzpomněl na Dafnise. Leží omámen nahotou Chloina těla, je vzrušen, ale neví, k čemu to vzrušení vybízí, takže to vzrušení je bez konce a bez ukojení, nedohledné a nesmírné. Srdce se mu svíralo nesmírným steskem a chtělo se mu nazpět za tím chlapcem. Nazpět ke svým vlastním začátkům, nazpět k začátkům lidí, nazpět k začátkům lásky. Toužil po touze. Toužil po bušení srdce. Toužil ležet vedle Chloe a nevědět, co je tělesná láska. Nevědět, co je rozkoš. Proměnit se jen v pouhé vzrušení, dlouhé a tajemné, nesrozumitelné a zázračné vzrušení muže nad tělem ženy. A řekl nahlas: "Dafnisi!"

Ovce okusovala vyprahlou trávu a on opakoval ještě jednou s povzdechem: "Dafnisi, Dafnisi..."

"Voláš Dafnise?"

"Ano," řekl, "volám Dafnise."

"To je dobře," řekla Hedvika, "musíme se k němu dostat. Dostat se tam, kde člověka ještě nezmrzačilo křesťanství. Myslíš jsi to tak?"

"Ano," řekl Jan, i když myslel něco docela jiného.

"Tam byl snad ještě jakýsi malý ráj přirozenosti," pokračovala. "Ovce a pastýři. Lidé patřící přírodě. Svoboda smyslů. To je pro tebe Dafnis, ne?"

Znovu jí prisvědčil, že to přesně tak myslel a Hedvika řekla: "Ano, máš pravdu, je to Dafnisův ostrov!"

Protože ho těšilo rozvíjet jejich vzájemný souhlas založený na nepochopení, dodal: "A hotel, v kterém bydlíme, by se měl jmenovat: *Na druhé straně*."

"Ano," jákala Hedvika. "Na druhé straně toho nelidského světa, v kterém nás vězní naše civilizace!"

Přiblížily se k nim skupinky nahých lidí, Hedvika jim představovala Jana. Lidé ho chytali za ruce, ukláněli se mu, vyslovovali své tituly a říkali, že je těší ho poznat. Probírali pak některá témata: teplotu vody, pokrytectví společnosti, která mrzáčí duši i tělo, krásu ostrova.

K poslednímu tématu Hedvika podotkla: "Jan právě řekl, že je to Dafnisův ostrov. Myslím si, že je to přesné."

Všichni byli tím nápadem nadšeni a neobyčejně bříchatý muž rozvíjel dále tuto myšlenku tvrdě, že západní civilizace stojí před zánikem a že se lidstvo konečně zbaví zotročující tíhy židovsko-křesťanského myšlení. Říkal věty, které Jan už desetkrát, dvacetkrát, třicetkrát, stokrát, pětsetkrát, tisíckrát slyšel, a za chvíli se zdálo, že těch pár metrů pláže je universitní auditorium. Muž mluvil, ostatní ho se zájmem poslouchali a jejich obnažená pohlaví tupě, smutně a netečně zírala do žlutého písku.

OBSAH

První část: Clementisova čepice	9
Druhá část: Maminka	33
Třetí část: Andělé	63
Čtvrtá část: Tamina	89
Pátá část: Lítost	129
Šestá část: Taminina smrt	167
Sedmá část: Hranice	203